

Herøy kommune

Politisk budsjettverksted

2020

Program

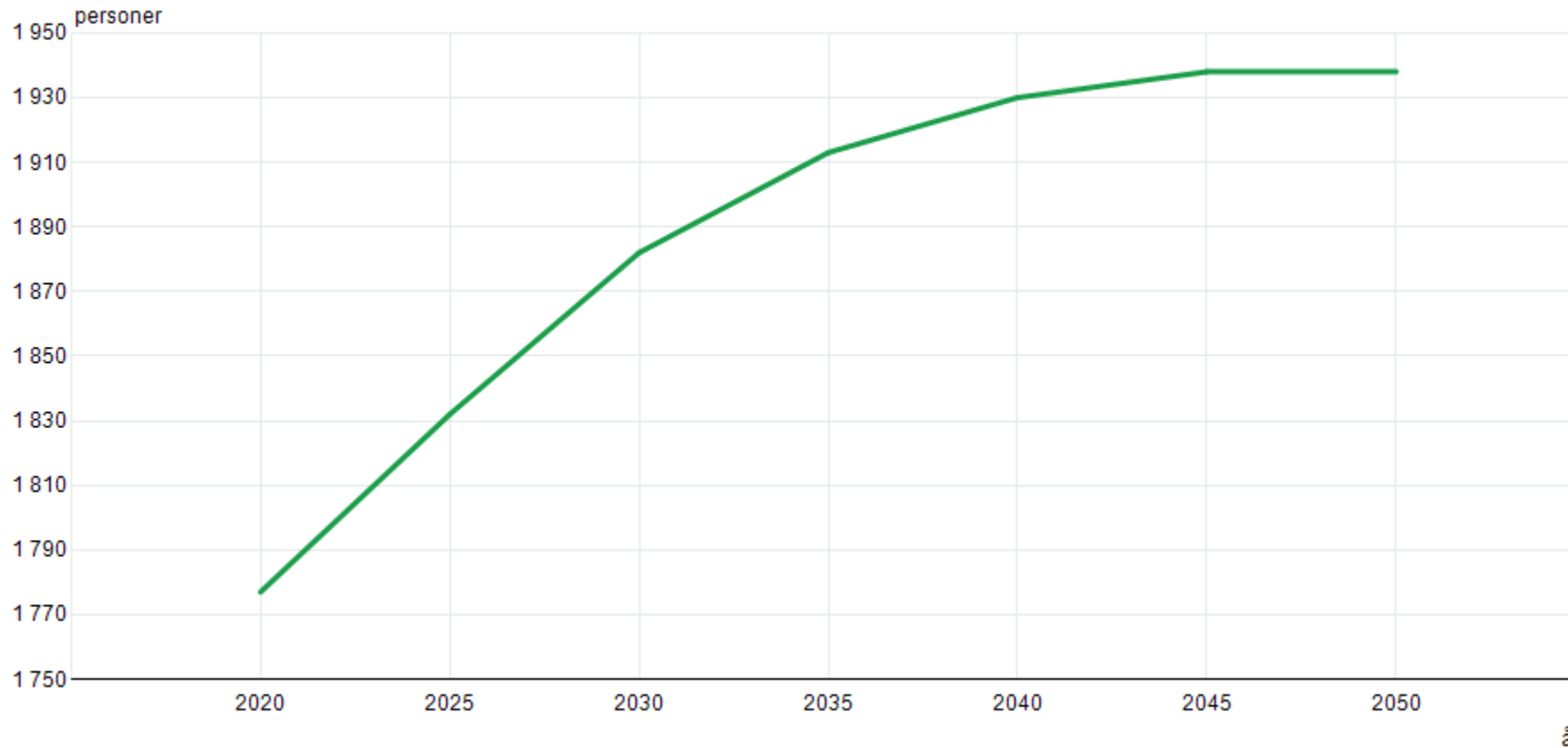
10.00 – 10.10	Oppstart av dagen – Elbjørg Larsen
10.10 – 10.25	Kommune 3.0 – Liv-Åse Lorentzen
10.25 – 11.30	Statsbudsjett, forutsetninger og konsekvensjustert budsjett – Geir Berglund
11.30 – 12.00	Diskusjonsoppgaver for partiene – Gruppelederne
12.00 – 12.30	Lunsj
12.30 – 13.00	Oppsummering – Larsen/Berglund
13.00 – 14.00	Kunnskapsgrunnlaget for planprogrammet – Kjell H. Hugaas
14.00 – 15.00	Første møte i plangruppene

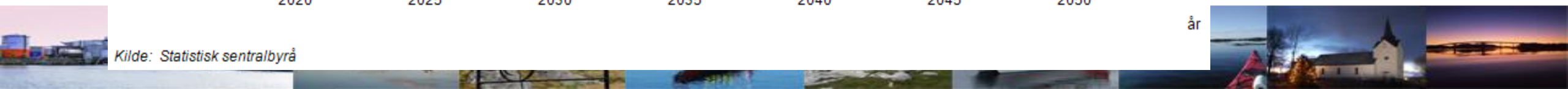
Framtidsutsikter

12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Herøy (Nordland), Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

år

Framtidsutsikter

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
0-5 år	123	110	107	107	110	110	107
6-15 år	199	206	205	192	190	192	196
16-66 år	1 098	1 099	1 091	1 068	1 065	1 057	1 054
67 år eller eldre	357	417	479	546	565	579	581

Forhold yrkesaktiv/pensjonist:
2020: 3,08
2050: 1,81

Hvis vi skal klare å opprettholde et forholdstall på 3,08 i 2050 må vi ha 692 flere innbyggere i yrkesaktiv alder.

Framtidsutsikter

- Stabilt antall barn i barnehage og skole de neste 30 år
 - Jobbe med kvalitetsutvikling og forebygging.
- Sannsynligvis sterkt stigende mangel på arbeidskraft de neste 30 år
 - Kommunen må jobbe for å øke antall personer i yrkeslivet gjennom nye arbeidsplasser og gjennom å beholde innbyggere. Nye arbeidsplasser, tilrettelegging for boligbygging, gode kommunale tjenester og sterk satsing på trivsel og livskvalitet.
- Stor utfordring med nær dobling av antall innbyggere over 67 år på 30 år.
 - Vi må jobbe med forebygging og folkehelse for å redusere hjelpebehovet i framtiden.
 - Vi må tenke annerledes drift enn i dag innen helse og omsorg og ta i bruk ny teknologi.
- Rasjonalisering
 - Kommunen må ha lettdrevne og rasjonelle bygg og anlegg som er kostnadseffektive.

Tiltak som er gjort eller igangsatt

- Etablering av omsorgstun
- Opprettelse av jordmorstilling
- Styrking av lederressurser i omsorg
- Etablering av flyktningetjeneste
- Utreddet behov for vedlikehold og utvikling av kommunale bygg og anlegg
 - Hovedplan vann
 - Hovedplan avløp
 - Mulighetsstudie – Herøy skole
- Ny brannstasjon og styrking av brannvesenet
- Modernisering av arealplanen
- Ny reguleringsplan for næringsparken
- Etablering av Herøy havn

Her og nå

- Ny bru over Herøysundet
 - Et av de viktigste samfunnstiltakene de neste årene. Forsinkelser i byggeprosess kan gi store utfordringer for Herøysamfunnet.
- Mulighet for å etablere ny næringspark
 - Kommunen eier et ferdigregulert område for lettindustri på Nord-Herøy.
 - Vi har interessenter som ønsker å etablere seg her allerede
 - Det vil være behov for et større område for rigg til brubygging. Dette kan realiseres som en del av ny næringspark, og gi økonomisk rom for utbyggingen.
- Ledelse på helseområdet
 - Kommunalsjef for helse, omsorg og integrering har i dag for mange ansvarsområder. Direkte ansvar for Helsesenteret og Flyktninge- og integreringstjenesten. I tillegg har hun et hovedansvar for overordnet personalarbeid. Helsesenteret hadde fram til 2014 egen enhetsleder. Dette bør etableres på nytt for å sikre utviklingskraft.

Tiltak framover

- Kommunestyret har vedtatt en ambisiøs planstrategi:
 - Innebærer omfattende planoppgaver de neste tre årene.
 - Mangler kapasitet for dette i dag.
 - Svært viktig for videre utvikling av næringslivet. Det ligger muligheter her i dag som kommunen ikke bør gå glipp av.
- Rasjonalisering av drift
 - Drift og vedlikehold av bygg og anlegg
 - Bilpark
 - Energibruk
 - Digitalisering i tjenestekområdene
 - Bruk av ny teknologi

Tiltak framover

- Utvikling og nytenkning i helse- og omsorgstjenesten
 - Sterk vekt på et utviklingsperspektiv (vi kan ikke videreføre dagens drift og tenkemåte)
 - Sterk satsing på folkehelse og forebygging
 - Tilrettelegging for at innbyggere skal bo lengst mulig hjemme
 - Ta i bruk ny teknologi
- Tilrettelegging for og utvikling av næringslivet
 - Styrke tilretteleggingen for nye etableringer
 - Økt kapasitet og kompetanse på veiledning og kompetanseheving
 - Se på muligheter for offentlig/privat samarbeid

Finansielle måltall

- Ny kommunelov - § 14-2:
 - Kommunestyret skal selv vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.
 - Mål for hva driftsresultat, gjeldsgrad mv. bør være for at det økonomiske handlingsrommet **skal sikres over tid.**
- Ny kommunelov - § 14-7:
 - Kommunen skal utarbeide en årsberetning for kommunens samlede virksomhet. Årsberetningen skal redegjøre for forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og om den økonomiske handleevnen ivaretas over tid.

Vedtatte finansielle måltall

- Netto driftsresultat skal være på minimum 2,0 prosent av driftsinntektene.
(NDR **-0,1** % i 2019)
- Nøkkeltallet for disposisjonsfond + mindreforbruk bør være over 20 prosent av driftsinntektene.
(**37** % i 2019)
- Nøkkeltallet for arbeidskapital i prosent av driftsinntektene skal ligge på minst 30 prosent.
(**50** % i 2019)
- Nøkkeltallet langsiktig lånegjeld i prosent av driftsinntektene skal ikke overstige 150 prosent av kommunens brutto driftsinntekter.
(**269** % i 2019)
- Nøkkeltallet lånegjeld som betjenes av frie inntekter skal ikke overstige 100 prosent av kommunens frie inntekter.
(**133** % i 2019)
- Nøkkeltallet netto lån med renteesponering skal ikke overstige 20 prosent av kommunens brutto driftsinntekter.
(**38** % i 2019). Kommunen betjener renter og avdrag selv på 78,8 mill. kr av totalt 268,6 mill. kroner i gjeld.

KØB-modellen

- KØB = Kommunaløkonomisk bærekraft
- I 2015 fastslo Riksrevisjonen sammenhengen av store lån, lavt disposisjonsfond og lavt driftsresultat gir økonomiske utfordringer for norske kommuner.
- KØB-modellen er utarbeidet i samarbeid mellom Rana kommune, NHH og Nord Universitet. Modellen består at «Trekantmodellen» og en «KØB-indeks»

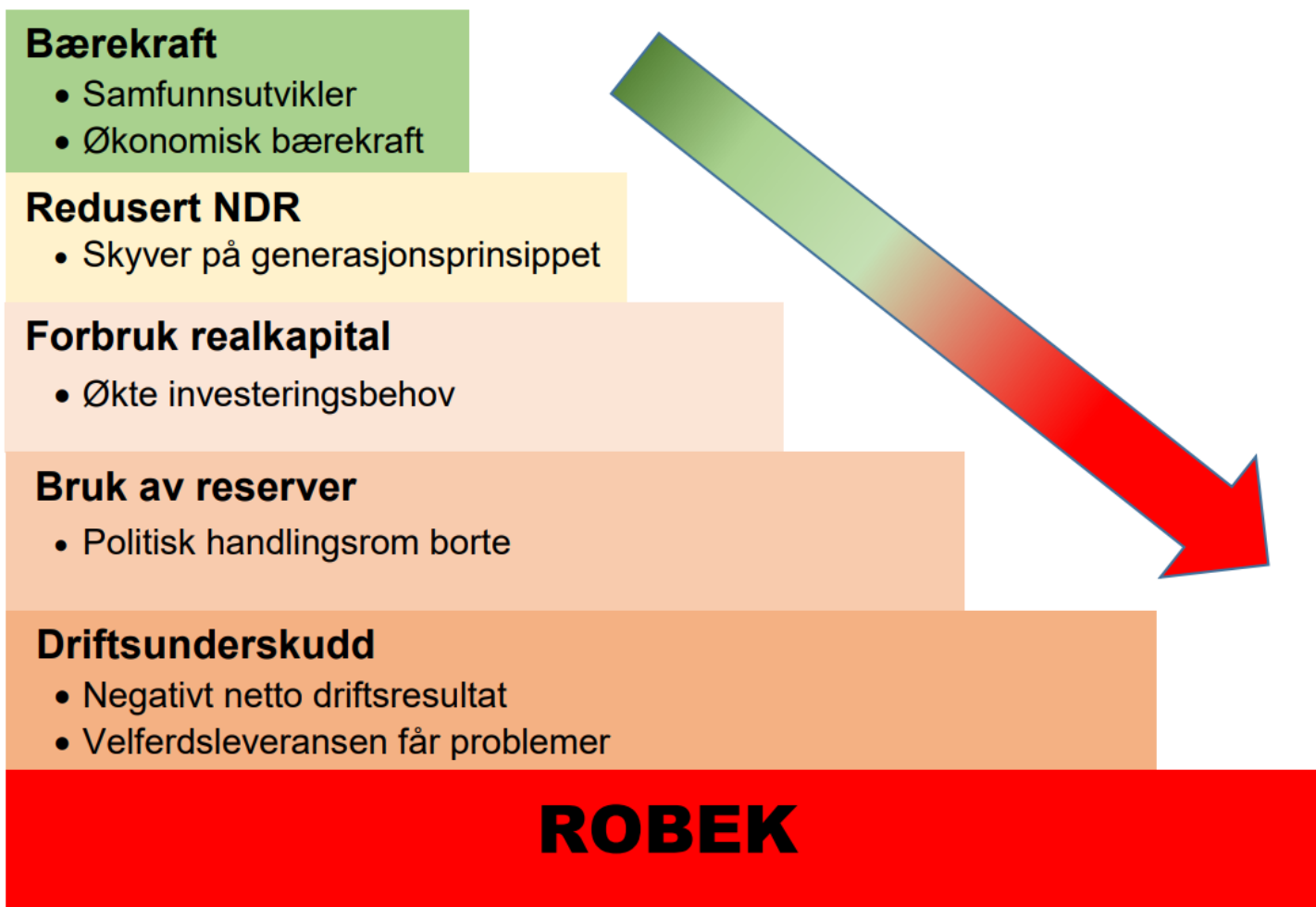
KØB-modellen

- Et grunnleggende KØB premiss er at dagens tjenestetilbud minst er i samsvar med visse minimumsstandarder (krav i lover og regler m.m.) og kan opprettholdes over lengre tid uten vesentlig kvalitetsmessig forringelse i tjenestetilbud, nedbygging av formue eller skattemessige eller gjeldsmessige økninger.
- I formuesbegrepet ligger blant annet:
 - Ulike egenkapitalstørrelser, inkludert fondsmidler
 - Realkapital (herunder spørsmål om vedlikehold)
- I bunn og grunn:
Hver generasjon skal betale for sine egne utgifter, uten å overdrevent/unødvendig subsidiere andre eller bli subsidiert selv.

Bærekraftstrappa

Hentet fra Rana-modellen (Robert-trappa).

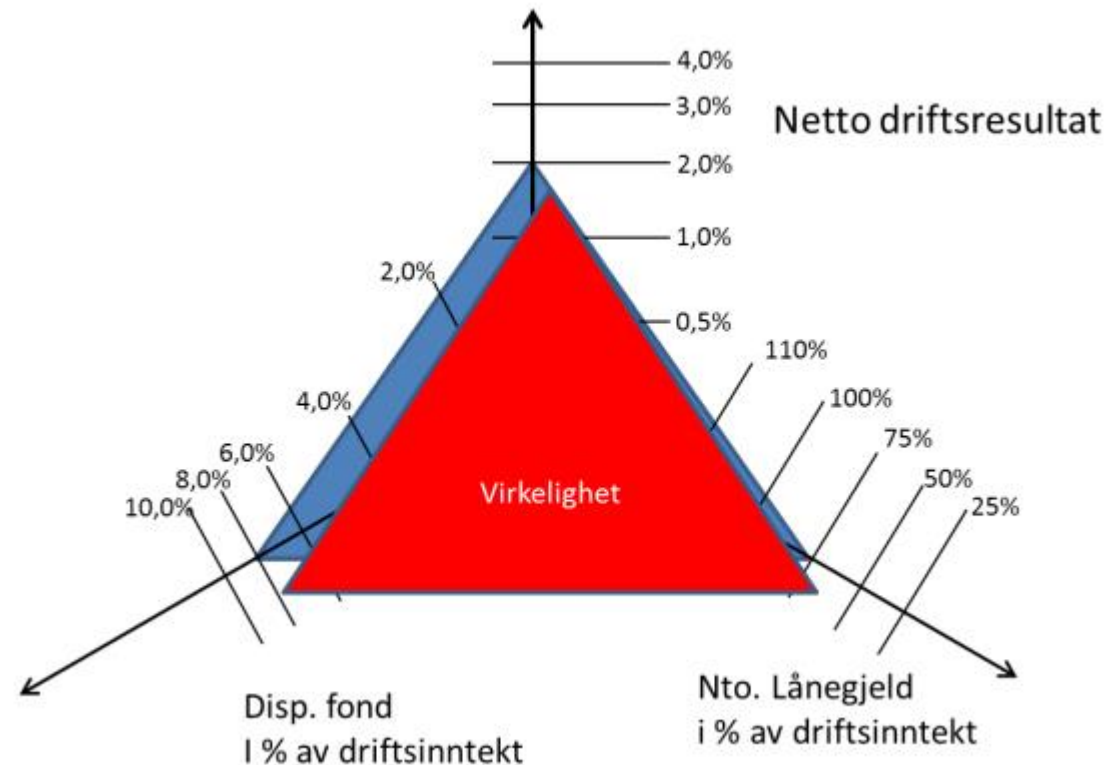

KØB-modellen

- Forenklet økonomisk modell som tar utgangspunkt i tre sentrale faktorer for kommunal økonomi:
 - Netto driftsresultat
 - Disposisjonsfond i % av driftsinntekter
 - Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Gjeldsgrad 75 %
Disposisjonsfond 8 %
Netto driftsresultat (NDR) 2 %

KØB-perspektivet

- **NDR:**
 - Risiko for uforutsette hendelser – tilsier at man bygger inn en sikkerhet for det uforutsette
 - Slipper å redusere driften, nå evt hendelser oppstår (akutt)
 - I KØB-sammenheng; **NDR kan sees på som økonomisk bærekraft over 1 år (årsbudsjett-perioden)**
- **Disposisjonsfond:**
 - Disposisjonsfondet er midler som er satt av til reserve – for ikke planlagte utfordringer (slipper å foreta større endringer i drift).
 - Gjør det mulig for kommunen å bruke tid på endringene i driften
 - I KØB-sammenheng: **Disposisjonsfondet kan sees på som økonomisk bærekraft over 4 år (økonomiplan-perioden)**
- **Gjeldsgrad:**
 - Har kommune mye gjeld (høy gjeldsgrad), vil den ha tilsvarende høye driftsutgifter (renter og avdrag)
 - Økt gjeld reduserer kommunens handlingsrom (drift)
 - I KØB-sammenheng: **Gjeldsgraden kan sees på som økonomisk bærekraft over 20-40 år fremover**

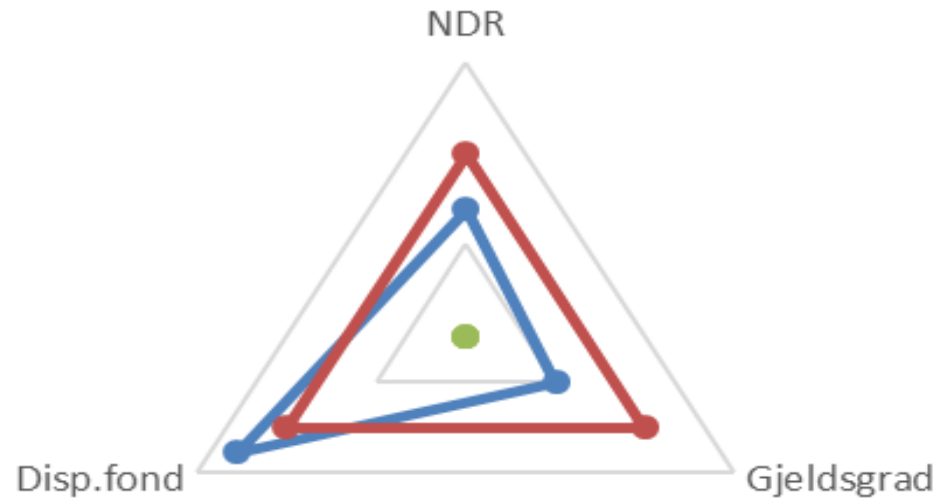

Trekant-modellen – Herøy kommune

KØB-Modellen

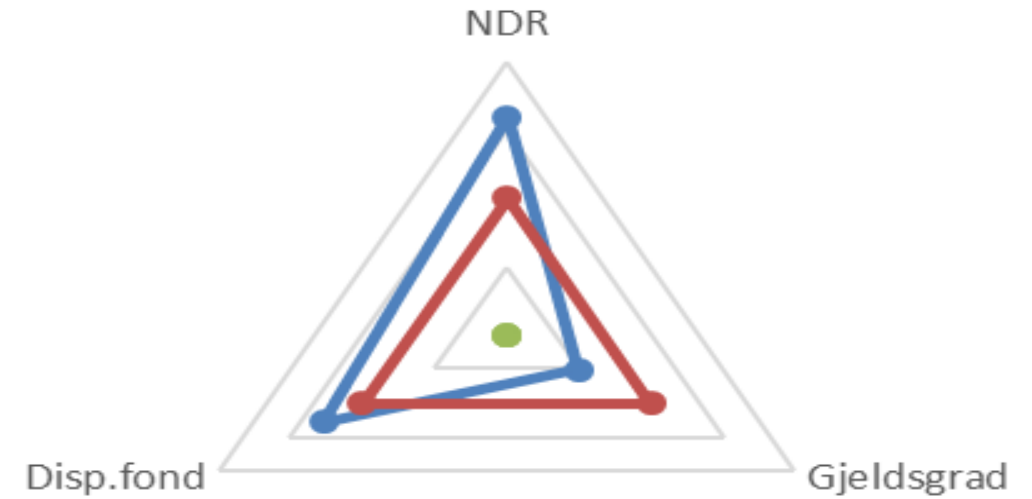
● 2019 ● MÅL ● 2023

NDR: -0,1 (2)
Disposisjonsfond: 30,9 (8)
Gjeldsgrad: 114,6 (75)

KØB-Modellen

● 2018 ● MÅL ● 2023

NDR: 12,7 (2)
Disposisjonsfond: 19,4 (8)
Gjeldsgrad: 112,4 (75)

KØB-indeks

- De tre faktorene har ulik betydning for kommuneøkonomien, noen har større innvirkning enn andre. I videreutviklingen av KØB-modellen ble følgende vekting lagt til grunn:
- Gjeldsgrad – 20 %
- Disposisjonsfond – 20 %
- NDR – 60 %

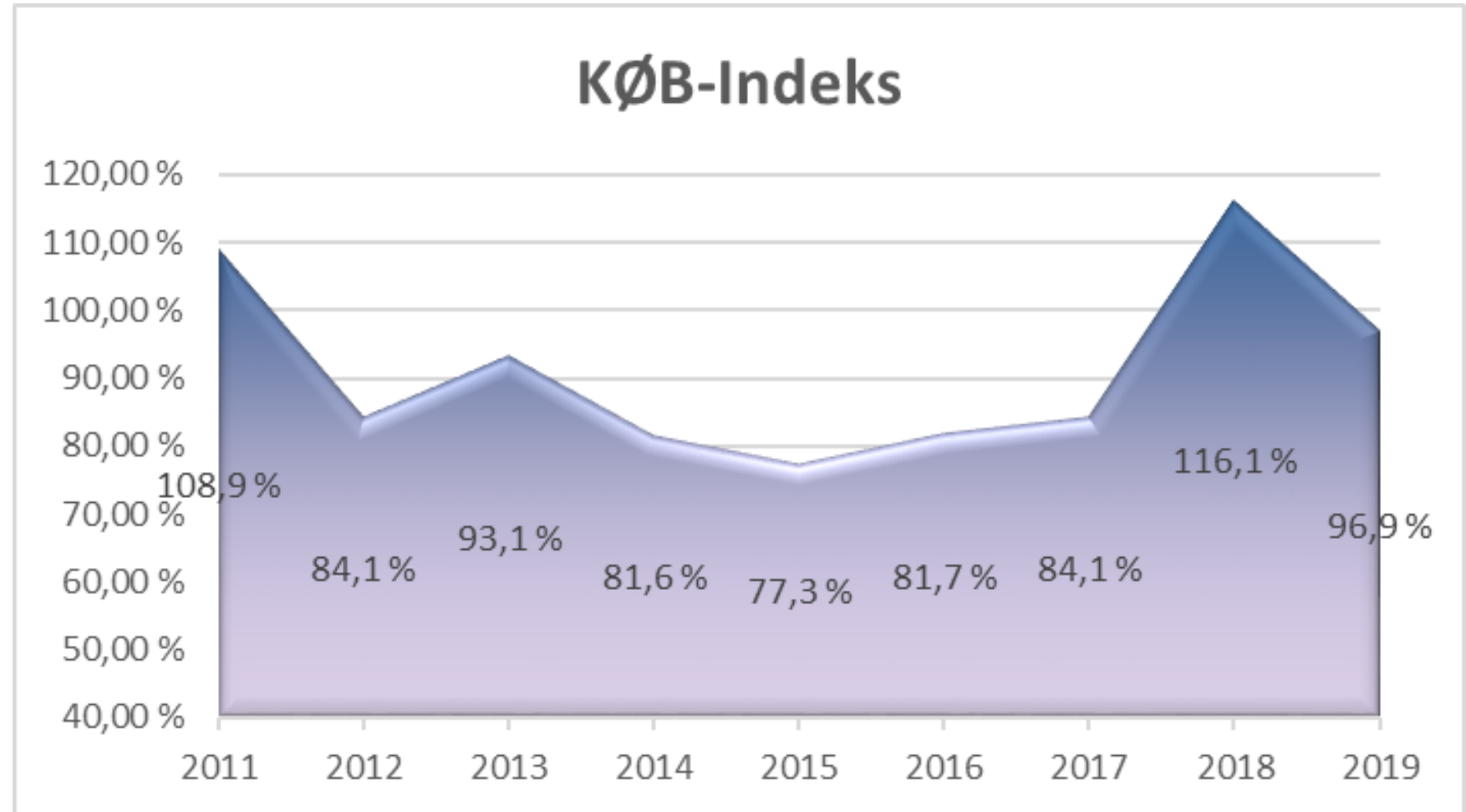

KØB-indeks

KØB-indeksen er utarbeidet slik at dersom kommunen er i balanse i forhold til økonomisk bærekraft så er indeksen 100%.

Dersom kommunen har en økonomisk bærekraft som er bedre enn å være i balanse så er indeksen over 100%.

Dersom kommunen sliter og bør foreta valg for å komme i økonomisk bærekraft balanse så er indeksen under 100%.

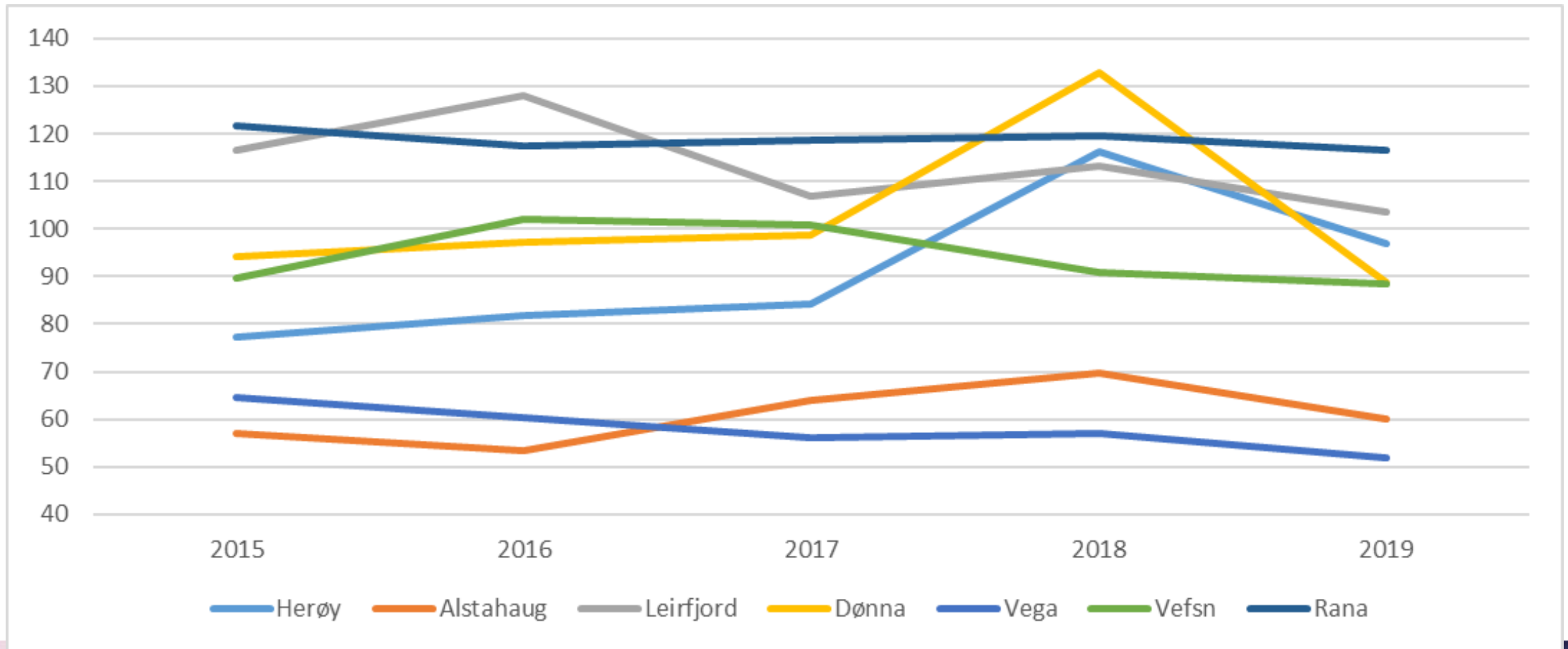
Kommentarer

- Bedringen i kommunens økonomi i 2018 og 2019 er i hovedsak forårsaket av:
 - Investeringsstans i perioden 2017 – 2019 (reduisert gjeld med 9,4 mill. kr)
 - Overskudd i flyktningetjenesten avsatt til fond
 - Utbetalinger fra Havbruksfondet

Utvikling av KØB-indeks i regionen

Investeringsnivå og risiko

- Investeringer binder utgifter i 40 års tid, og det er viktig å gjøre riktige investeringsvalg når kommunens tjenester skal betale regningen i år fremover.
Det må investeres smart.
- For høy investeringstakt framover vil stresser og overskrider grenseverdiene i bærekraftelementene og setter tjenestene i en utsatt posisjon.
- Kombinasjonen av reduserte reserver (disposisjonsfond, ubundet investeringsfond), og krav til stadig økende driftsoverskudd for å dekke stigende lånegjeld, er ikke gunstig og ikke å anbefale.
- Framtidsutsiktene for kommunal økonomi er usikre knyttet til pandemi og nedgang i oljeøkonomien. Økende antall eldre og nedgang i yrkesaktive vil også gi økt økonomisk risiko i årene som kommer.

Tenke langt – handle nå

- Langsiktige endringer, prioriteringer og sammenhenger er ikke tydelig nok i tradisjonelle planverk som går over 4 år.
- Det må tas grep i dag for å sikre bærekraft for fremtiden.
- Langsiktige investeringsplaner og gode driftsanalyser er viktige verktøy for å heve kvaliteten på budsjettarbeidet.

KØB-tilpasninger til Herøy

- Resultatene for Herøy kommune i KØB-modellen er nært knyttet opp til gjeldsnivå.
- Den positive utviklingen i 2018 og 2019 er knyttet til redusert gjeld og oppbygning av fond.
- Herøy kommune har høy gjeld, men det er ikke all gjeld som kommunen tar økonomisk risiko for. Dette gjelder investeringer på VAR-område og investeringene knyttet til næringsparken. Dette tar ikke KØB-modellen høyde for.
- Kommunen bør vurdere prioriteringer investeringer også ut fra økonomisk risiko.

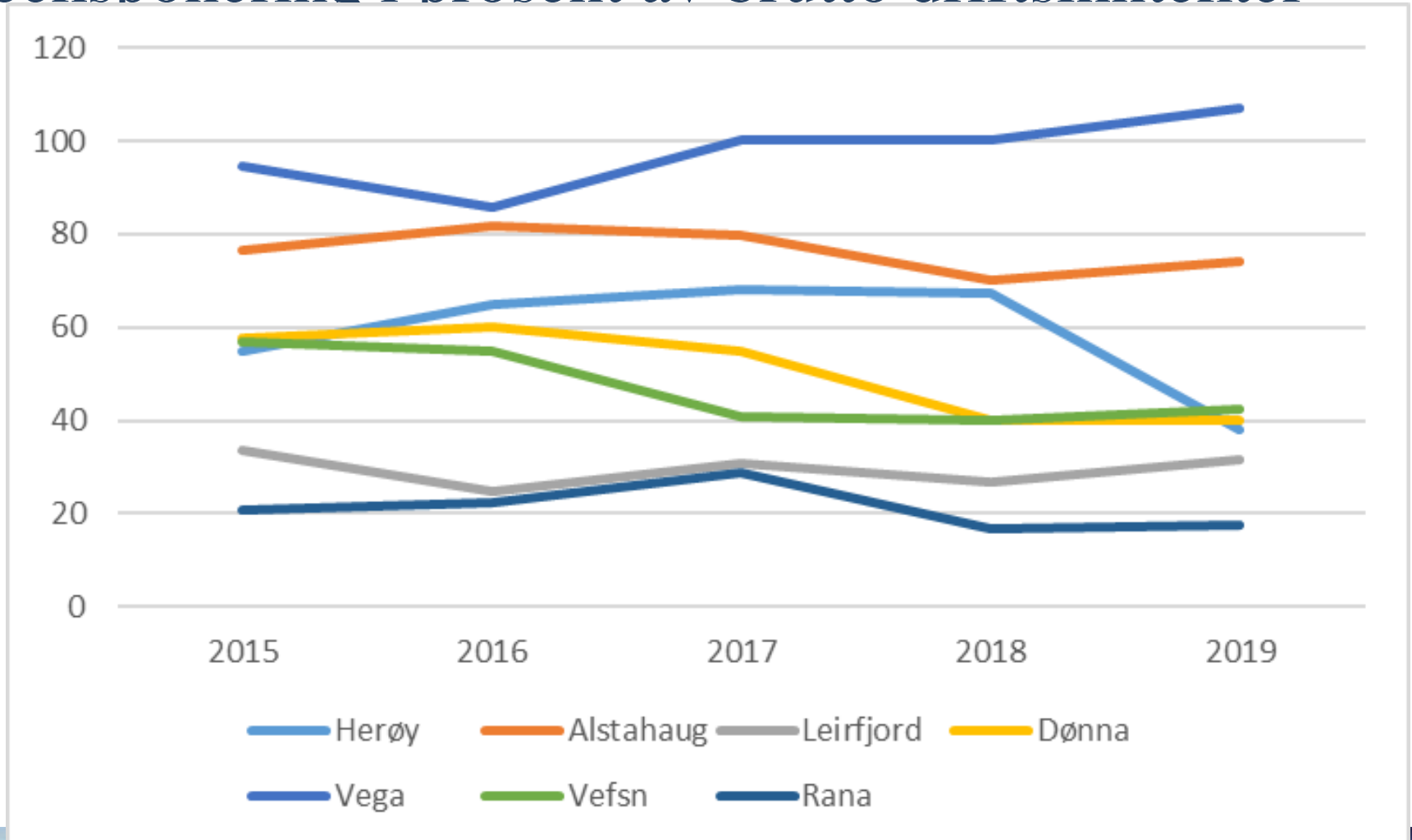

Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter

Renteeksponert gjeld er gjeld der en økning i renter vil påvirke budsjettbalanse i kommunen.

Gjeld knyttet til VAR-området og andre investeringer der andre dekker kostnader er ikke renteeksponert gjeld.

Netto renteeksponering gir en indikasjon på hvor sårbar kommunen vil være for endring i rentenivå.

Den røde tråden – alt henger sammen med alt

- Kommuneplanen – Hva ønsker vi å oppnå?
- Budsjett og økonomiplan – Hvilke økonomiske rammer og mål har vi?
- Regnskapsrapporter – Hvor langt er vi kommet?
- Årsregnskap – Hva ble resultatet?

Handlingsregler og Kommunaløkonomisk bærekraft

- Kommunestyret har behov for retningslinjer for hvor mye penger vi kan bruke.
- Hvordan kan vi rigge økonomien uten å påføre kommende generasjoner økte belastninger (langtidstenkning)?
- Hvor mye kan vi bruke på drift totalt (driftsramme)?
- Hvor mye kan vi bruke på investeringer (investeringsramme)?

Hvordan holde stø kurs?

- Generasjonsprinsippet – bærekraft
- Handlingsregler
- Kostnadseffektive tjenester
- God økonomistyring
- Styr etter demografiutviklingen
- Langsiktighet – tenke langt – handle nå.
- Planlegge driftskonsekvenser av investeringer

Konsekvensjustert budsjett

	2021	2022	2023	2024	Sum
Mer-/mindreforbruk konsekvensjustert budsjett	5 223 578	2 986 501	4 485 691	3 522 918	16 218 688

Tallene for konsekvensjustert budsjett er enda ikke helt fullstendige. Kvalitetskontrollen er ikke god nok enda, og selvkost er enda ikke lagt inn med nye tall. Tallene gir likevel et grunnlag for videre strategi.

Følgende forutsetninger er lagt inn:

- Rammeoverføringer ihht. KS regnearkmodell med følgende folketall (Framskrivning SSB):
 - 2021 – 1 789 innbyggere
 - 2022 – 1 783 innbyggere
 - 2023 – 1 792 innbyggere
 - 2024 – 1 806 innbyggere
- Lønnsøkning: 2,37 %
- Pensjon:
 - KLP: 14,04 %
 - KLP – sykepleiere: 11,14 %
 - STP: 7,8 %

Oppdraget fra kommunestyret

Administrasjonen bes om å utarbeide forslag til alternativer for nedtrekk av kommunens drift og tilpasninger, slik at Herøy kommune har balanse mellom utgifter og inntekter uten bruk av fondsmidler.

Kun nødvendige investeringer innen vann og avløp i perioden 2021 – 2024.

Budsjettforslag uten bruk av fond

	2021	2022	2023	2024	Sum
Mer-/mindreforbruk konsekvensj. budsjett	5 223 578	2 986 501	4 485 691	3 522 918	16 218 688
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett	0	0	0	0	0
Valgte driftstiltak	-600 965	-5 212 871	-5 212 871	-5 224 881	-16 251 588
Mer-/mindreforbruk budsjettversjon	4 622 613	-2 226 370	-727 180	-1 701 963	-32 900
Kutt - 50 % stilling som IKT-konsulent (Ikke forsvarlig)	0	-360 846	-360 846	-360 846	-1 082 538
Kutt - 50 % stilling som informasjonsmedarbeider (Ikke forsvarlig)	0	-355 203	-355 203	-355 203	-1 065 609
Kutt - 100 % stilling som leder for frivilligsentralen (Ikke forsvarlig)	0	-557 623	-557 623	-557 623	-1 672 869
Kutt - 50 % stilling i flyktningetjenesten (Ikke forsvarlig)	0	-534 445	-534 445	-546 455	-1 615 345
Kutt - 150 % lærerstilling (Ikke forsvarlig)	0	-874 200	-874 200	-874 200	-2 622 600
Kutt - 70 % merkantil stilling ved Herøy skole (Ikke forsvarlig)	0	-381 333	-381 333	-381 333	-1 143 999
Kutt - 100 % stilling som frisklivskoordinator (Ikke forsvarlig)	0	-751 993	-751 993	-751 993	-2 255 979
Kutt - 25 % stilling som folkehelsekoordinator fra 2023 (Ikke forsvarlig)	0	-154 929	-154 929	-154 929	-464 787
Kutt - 60 % fagarbeider - Herøy sykehjem (Ikke forsvarlig)	0	-320 667	-320 667	-320 667	-962 001
Kutt - 60 % fagarbeider - Herøy miljøtjeneste (Ikke forsvarlig)	0	-320 667	-320 667	-320 667	-962 001
6700 - Kutt vakant stilling - Teknisk servicekontor	-600 965	-600 965	-600 965	-600 965	-2 403 860

Spørsmål

- Trenger vi økonomiske handlingsregler?
 - Handlingsregel for flyktningsfond?
 - Finansielle måltall?
 - KØB-modellen?
- Hvordan kan vi rigge økonomien uten å påføre kommende generasjoner økte belastninger?
- Hvor mye kan vi bruke på drift totalt?
- Hvor mye kan vi bruke på investeringer?

Problemstillinger

- Hvordan skal vi prioritere og samarbeide for å skape videre vekst og sikre at kommunen fremstår som attraktiv for innbyggere, tilflyttere, næringsliv og besøkende?
- Hvordan skal vi styrke verdier som identitet, tilhørighet, stolthet og felleskap?
- Hvordan skal vi sikre en bærekraftig utvikling som sikrer fremtidige generasjoner?

